

Warszawa, 26 marca 2007 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

dr Janusz KOCHANOWSKI

RPO-550273-I/07/MW

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
Lech Kaczyński
Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Wielce Szanowny Panie Prezydencie

Ze zrozumiałym zainteresowaniem i uwagą śledzę doniesienia o prowadzonych pracach dotyczących zmiany Konstytucji RP mających na celu uniemożliwienie ubiegania się o mandat parlamentarzysty osobom prawomocnie skazanym za popełnienie przestępstwa.

Nowelizacja Konstytucji w tym zakresie wydaje się być wskazana nie tylko z uwagi na obowiązek dbania o należytą powagę i autorytet polskiego parlamentu, ale również ze względu na spójność i proporcjonalność przepisów w tym zakresie. Wprowadzone nowelizacją z dnia 1 maja 2004 dnia zmiany w ordynacjach wyborczych do gmin, powiatów oraz sejmików wojewódzkich oraz ordynacja do Parlamentu Europejskiego uniemożliwiają ubieganie się o mandat osobom prawomocnie skazanym za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego. Z uwagi na konieczność zmiany Konstytucji, powyższe zmiany nie objęły jednak ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu RP.

Przy tej okazji warto przypomnieć, iż podobne rozwiązania istnieją w prawie wyborczym wielu państw Europy. W Republice Federalnej Niemiec biernego prawa wyborczego pozbawione są wszystkie osoby skazane, w Wielkiej Brytanii i Irlandii

Północnej biernego prawa wyborczego nie mają osoby skazane na karę pozbawienia wolności na czas dłuższy niż 12 miesięcy, z kolei Konstytucja Litwy uniemożliwia kandydowanie do litewskiego parlamentu osobom, które na 65 dni przed wyborami nie ukończyły odbywania kary orzeczonej przez sąd. Unormowania te, jakkolwiek nie koherentne, świadczą o dostrzeganiu przez te państwa konieczności eliminowania z życia publicznego osób, które obniżają rangę i powagę parlamentu oraz przyczyniają się do relatywizowania ocen czynów przestępczych. Jest bowiem obrazą praworządności sytuacja, w której przestępca współuczestniczy w procesie tworzenia prawa, które sam łamie, co potwierdzone jest prawomocnym wyrokiem sądowym.

Podzielając przekonanie o potrzebie wprowadzenia proponowanych zmian, zwracam się z prośbą do Pana Prezydenta o rozważenie przyjęcia takich regulacji, która nie wykluczą ze starania się o mandat parlamentarzysty osób, które popełniły przestępstwo umyślne, lecz działając z pobudek, które nie zasługują na potępienie, np. w ramach nieposłuszeństwa obywatelskiego, czy przekraczając granice obrony koniecznej albo stanu wyższej konieczności. Powyższy cel można by było osiągnąć wprowadzając do Konstytucji RP zakaz kandydowania oraz sprawowania mandatu parlamentarzysty osobom prawomocnie skazanym za przestępstwo popełnione w wyniku motywacji zasługującej na potępienie. Spełnienie tej przesłanki powinno być oceniane w trybie wyborczym przez sędziów Państwowej Komisji Wyborczej, (w skład której wchodzi sędziowie S N, NSA i TK) od której decyzji przysługiwałoby odwołanie do Sądu Najwyższego.

Mając jednocześnie świadomość trudności związanych z nowelizacją Konstytucji uprzejmie proszę o rozważenie możliwości takiej nowelizacji prawa wyborczego, obejmującej zarówno wybory do parlamentu, organów samorządu terytorialnego, jak i Parlamentu Europejskiego, która bez zmian konstytucyjnych mogłaby uniemożliwić sprawowanie mandatu przez osoby tego niegodne. Rozwiązanie to polegałoby na nałożeniu na wszystkie osoby ubiegające się o mandat obowiązku podania do publicznej wiadomości wszystkich prawomocnych orzeczeń sądów karnych, które podlegają wpisaniu do Krajowego Rejestru Karnego. Takie

oświadczenie o ewentualnej karalności, ujawniające fakt skazania, wysokość i rodzaj orzeczonej kary, zasadnicze okoliczności popełnienia przestępstwa, byłoby podawane do publicznej wiadomości, pod rygorem odpowiedzialności karnej za podanie fałszywych informacji. W przypadku kandydatów do mandatu parlamentarnego ustawodawca mógłby wprowadzić obowiązek składania takich oświadczeń w fazie rejestracji listy (wybory do Sejmu) lub w fazie rejestracji zgłoszenia (wybory do Senatu). Prawdziwość oświadczenia powinna być przedmiotem sprawdzenia ze strony komisji wyborczej, zaś ze złożeniem oświadczenia nieprawdziwego powinien się wiązać obowiązek skreślenia kandydata z listy przez właściwą komisję wyborczą.

Taka regulacja stanowiłaby realizację art. 61 ust. 1 Konstytucji RP, ustanawiającej prawo obywateli do informacji o działalności osób pełniących funkcje publiczne. Co więcej, dzięki takiemu rozwiązaniu wyborcy mogliby podejmować wyborczą decyzję posiadając odpowiednio upublicznione informacje o przeszłości osoby ubiegającej się o piastowanie mandatu. Uważam, że uzyskanie tej ważnej informacji co do osoby kandydata wpłynęłoby także istotnie na poprawę „jakości” przedstawicielstwa w naszym kraju.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski

Do wiadomości :

- Marszałek Sejmu R.P.